

VII. Kaupungin yleisten töiden hallitus.

Kaupungin yleisten töiden hallituksen vuodelta 1917 antama kertomus oli seuraavaa sisällystä:

Kaupungin yleisten töiden hallitukseen kuuluivat vuonna 1918 kaupungininsinööri G. Idström puheenjohtajana, arkkitehti Y. Sadeniemi, insinööri E. von Frenckell, lakitieteentohtori K. Ignatius, johtaja F. von Wright sekä herrain Ignatiuksen ja Wrightin erottua arkkitehti A. Nyberg ja konsuli K. Stockmann jäseninä, arkkitehti A. Nyberg, johtaja I. Lindfors, konsuli K. Stockmann ja rakennusmestari K. J. Rousti varajäseninä. Hallitus kokoontui kaikkiaan 48 kertaa ja käsitteli silloin 753 asiaa sekä lähetti 314 kirjettä. Sihteerinä toimi varatuomari O. Möller.

Hallituksen jäsenet.

Hallituksen käsittelemiin asioihin oli osaltaan painanut leimansa kapinan kukiistamista seurannut taloudellinen levottomuus, sillä suurin osa niistä oli hätäaputöitä, kalliinajanlisäyksiä, lisämäärärahoja, 8 tunnin työaikaa y. m. taloudellisia seikkoja koskevia kysymyksiä, jota vastoin vuoden varrella varsin vähän esiintyi suurempia teknillisiä töitä tai selvityksiä.

Jälkimmäisistä on etusijassa mainittava Helsingin kaupungin ja Hangon—Hyvinkään radan välisen ratasuunnan tutkimus, joka oli toimitettava rakennuskonttorin toimesta ja jota varten kaupunginvaltuusto syyskuun 24 päivänä antoi ¹⁾ hallituksen käytettäväksi 100,000 markkaa. Tutkimus aloitettiin kertomusvuoden kuluessa. Kaupungin kehitykselle erittäin tärkeä oli satamatoimikunnan asettaminen ²⁾ valmistelemaan kysymystä kaupungin satamaolojen järjestämisestä. Edelleen on mainittava kysymys satamaradan laajentamisesta ³⁾ kaksoisraiteiseksi rautatienaseman ja Santa- ja Bus-

¹⁾ Ks. tätä kert. siv. 36. — ²⁾ S:n siv. 36 ja seur. — ³⁾ S:n siv. 40 ja seur.

holman sataman väliseltä osalta, joka asia oli jäänyt lepäämään uusia satamaehdotuksia odotellessa. Muista huomattavammista kysymyksistä mainittakoon kysymys Katajanokalla olevain valtion alueiden käytöstä, joita varten oli laadittu alustava kaupunginasemakaava. Tämän asian ratkaisu on sen varassa, voiko valtio luovuttaa erätä alueita kaupungin tarpeisiin. Lopuksi mainittakoon, että rakennuskonttori sai oman huoneiston, kun 90,000 markan määräraha myönnettiin sen sisustamiseksi Kasarminkadun tontilla n:o 7 (osoitenumero 21) olevaan entiseen kansakoulutaloon.

Kaupungin yleisiin töihin olivat vuoden varrella käytettävänä seuraavat määrärahat:

Rakennuskonttorin työmäärärahoja 1918 vuoden budjetin mukaan	Smk	22,899,300: —
Kaupunginvaltuuston käyttövaroista myönnettyjä määrärahoja	„	1,285,502: 84
Määrärahoja erinäisiä 1919 vuoden budjetista kustannettavia töitä varten	„	226,342: 73
Rakennuskonttorin käyttämiä määrärahoja muiden laitosten 1918 vuoden budjetista	„	129,867: 94
	<u>Yhteensä Smk</u>	<u>24,541,013: 51</u>

Näistä varoista oli vuonna 1917 edeltäpäin käytetty 4,649,080: 77 markkaa, joten vuonna 1918 oli käytettävänä 19,891,932: 74 markkaa, josta määrästä mainitun vuoden menoina tilitettiin 10,889,381: 99 markkaa ja vuoteen 1919 siirtyi 9,002,550: 75 markkaa.

Eräistä työmäärärahoista säästyi kaikkiaan 808,992: 15 markkaa, jota vastoin toisia ylitettiin yhteensä 6,854: 02 markalla.

Rakennuskonttori.

Rakennuskonttorin järjestysmuoto oli vuoden varrella ennallaan, joten konttorissa kaupungininsinöörin johdossa työskenteli 7 osastoa, nimittäin: insinööriosasto, geodeettiosasto, huonerakennusosasto, kaupunginasemakaavaosasto, kaupunginistutusten osasto, puhtaanapito-osasto ja kamreeriosasto.

Punakapinan puhkeamisen johdosta lakkasi rakennuskonttori toimimasta helmikuun 5 päivänä, ja vasta huhtikuun 15 päivänä, saksalaisen sotaväen vapautettua kaupungin, voitiin työhön jälleen ryhtyä. Yksikään rakennuskonttorin virkamiehistä ei menettänyt henkeään konttoriin suhtautumisensa johdosta, mutta yksi heistä kuitenkin sai elinikäisen vamman punaisten ahdistelun johdosta.

Kapinan aikana toimi rakennuskonttoria koskevain asiain komisariuksena työmies Yrjö Oksanen ja rakennuspäällikkönä konttorin ent. piirustaja A. Ahrnberg. Mikäli on tietoon tullut, lienee edellä

mainittujen henkilöiden toimesta maksettu kaupungin varoja noin 5,750,000 markkaa.

Edellä kerrottujen valtiollisten tapahtumain johdosta muodostuivat rakennuskonttorin työolot vuonna 1918 erittäin vaihteleviksi. Tammikuussa täytyi uusi työ toisensa jälkeen suunnitella ja panna käyntiin työansion hankkimiseksi niille suurille työläislaumoille, joita, osittain hätäaputoissa maksettujen korkeiden palkkain houkuttelemisena, tulvi kunnan työnvälitystoimiston välityksellä rakennuskonttorin työmaille, mutta kapinan kukistamisen jälkeen konttorin työt pääasiassa rajoittuivat kunnossapitotöihin sekä töiden järjestämiseen niillä paikoilla, missä hätäaputoita oli suoritettu. Seuraavasta taulusta näkyy, minkä verran työläisiä oli rakennuskonttorin eri osastojen töissä vuoden eri kuukausina:

Kuukausi.	Insinööri- osasto.	Huoneraken- nusosasto.	Kaupungin- istutusten osasto.	Puhtaana- pito-osasto.	Yhteensä.
Tammikuu	6,456	79	35	511	7,081
Huhtikuu	404	202	143	393	1,142
Toukokuu	489	167	143	422	1,221
Kesäkuu	465	114	103	374	1,056
Heinäkuu	417	142	96	363	1,018
Elokuu	405	133	123	302	963
Syyskuu	403	160	108	324	995
Lokakuu	417	91	104	328	940
Marraskuu	373	125	46	319	863
Joulukuu	392	43	21	328	784

Työntekijä-
määrä.

Rakennuskonttorin työmaille oli huhtikuun 23 päivänä 1917 saatettu käytäntöön 8 tunnin työpäivä, jota noudatettiin kapinan puhkeamiseen asti. Sittenkuin järjestyneisiin oloihin jälleen oli päästy ja 8 tunnin työaikalaki lakkautettu voimassa olemasta, otettiin rakennuskonttorin töissä käytäntöön 9 1/2 tunnin työpäivä. Tämä oli käytännössä lokakuun 28 päivään, jolloin työaika konttorin kaikilla rakennusmaille jälleen lyhennettiin 8 tuntiin päivässä.

Työaika.

Tuntipalkka, joka pitennetyn työpäivän käytäntöön tullessa jäi ennalleen, korotettiin työpäivää lokakuussa lyhennettäessä niin, että viikkoansio pysyi ennallaan. Seuraavasta taulusta käyvät selville eri ammateissa toimineiden työntekijäin vuoden varrella nautimat tuntipalkat ja kuukausitulot.

Työpalkat.

A m m a t t i.	Tammik. 1—tammik. 28		Huhtik. 13—lokak. 28		Lokak. 28—jouluk. 31		Lisäännys v. 1918, o/o.
	Viikossa.		Viikossa.		Viikossa.		
	Tunnissa.	Viikossa.	Tunnissa.	Viikossa.	Tunnissa.	Viikossa.	
Sukeltajat	3: 75	750:—	3: 75	880:—	4: 50	900:—	20
Koneenkäyttäjät	2: 50	500:—	2: 50	590:—	3: 10	620:—	24
Sepät	2: 35	470:—	2: 35	550:—	2: 95	590:—	25
Vilaajat	2: 25	450:—	2: 25	530:—	2: 85	570:—	27
Levysepät	2: 35	470:—	2: 35	550:—	2: 95	590:—	26
Kirvesmiehet	2: 30—2: 40	460:—480:—	2: 30—2: 40	540:—560:—	2: 90—3:—	580:—600:—	26—25
Puusepät	2: 50	500:—	2: 50	590:—	3: 10	620:—	24
Lataajat	2: 40—2: 60	480:—520:—	2: 40—2: 60	560:—610:—	3:—3: 10	600:—620:—	25—19
Kivenhakkajat	2: 35	470:—	2: 35	550:—	2: 95	590:—	26
Porarit	2: 25—2: 35	450:—470:—	2: 25—2: 35	530:—550:—	2: 85—2: 95	570:—590:—	27—26
Muurarit	2: 30—2: 50	460:—500:—	2: 30—2: 50	540:—590:—	2: 90—3: 10	580:—620:—	26—24
Puuklenaskijat ja se- mentityöläiset	2: 15—2: 30	430:—460:—	2: 15—2: 30	500:—540:—	2: 75—2: 90	550:—580:—	26—26
Irroitajat	2: 15—2: 30	430:—460:—	2: 15—2: 30	500:—540:—	2: 75—2: 90	550:—580:—	28—26
Apurit	2: 05—2: 15	410:—430:—	2: 05—2: 15	480:—500:—	2: 65—2: 75	530:—550:—	29—26
Puhtaanapitolaitoksen työläiset:							
miehet	2: 15	430:—	2: 15	500:—	2: 75	550:—	28
naiset	1: 90	380:—	1: 90	450:—	2: 50	500:—	32
Kaupunginistutusten työläiset:							
miehet	2: 05—2: 15	410:—430:—	2: 05—2: 15	430:—500:—	2: 65—2: 75	530:—550:—	29—28
naiset	1: 55—1: 60	310:—320:—	1: 55—1: 60	360:—380:—	2: 15—2: 20	430:—440:—	33—38
Yövärtijät	1: 70	340:—	1: 70	400:—	2: 30	460:—	35
Ajomiehet	6:—	1,200:—	6:—	1,400:—	7:—	1,400:—	17

Edellä oleviin numerolukuihin eivät sisälly maksettut kalliinajanlisäykset. Näitä annettiin lokakuun 28 päivään asti 1: 60 markkaa päivässä lapsettomalle työläiselle ammattiin katsomatta, jota vastoin perheellinen työläinen sai lisäksi 65 penniä kutakin 15 vuotta nuorempaa lasta kohti. Lokakuun 28 päivästä lähtien korotettiin elatusapu 1: 60 markkaan lasta kohti päivässä, enintään kuitenkin 8 markkaan päivässä.

Työteho oli vuoden varrella erittäin vähäinen. Mielenkuohu, joka 1917 vuoden marraskuunlakosta lähtien vain kasvoi, tukahutti kaiken työhalun ja saattoi työnjohdon tehtävän erittäin vaikeaksi. Kapinan kukistamisen jälkeisinä aikoina niukat leipäannokset ja muiden elintarpeiden puute saattoivat kaiken todella rasittavan työn mahdottomaksi.

Työteho.

Vuonna 1918 sattui rakennuskonttorin työntekijäin keskuudessa 16 tapaturmaa, joista yksi aikaansai työkyvyttömyyden. Työntekijät olivat vakuutettuina Teollisuudenharjoittajain keskinäisessä tapaturmavakuutusyhdistyksessä. Kapinan aikana vahingoittui 6 työntekijää, joista 5 sai pysyviä vammoja.

Tapaturmat.

Kesälomaa myönnettiin kaupunginvaltuuston kesäkuun 11 päivänä 1918 tekemän päätöksen mukaan niille kaupungin työntekijöille, jotka kohta järjestyksen palauduttua tulivat työhön ja jotka kaupunginvaltuuston kesäkuun 5 päivänä 1917 vahvistamain määräysten mukaan olivat siihen oikeutettuja. 465 työntekijää sai kahden ja 204 työntekijää yhden viikon loman.

Kesälomat.

Insinööriosaston konttorissa palveli tammikuussa 1 työpäällikkö ja 3 avustavaa työpäällikköä sekä 7 ylimääräistä insinööriä, 3 piirustajaa ja 3 konttoriapulaista. Vuoden lopulla oli yksi avustavan työpäällikön virka avoinna, ja konttorin palveluksessa oli ainoastaan 4 ylimääräistä insinööriä ja 1 piirustaja.

Insinööriosasto.

Töitä osaston alaisilla työmailla johti tammikuussa 40 rakennusmestaria ja 68 päällysmiestä. Vuoden jälkipuoliskolla oli työnjohtajia ainoastaan 21. Kuukausipalkkaa kaikkine kalliinajanlisäyksineen, mutta lukuun ottamatta perheenelatusapumaksua, oli vuoden alussa 700—900 markkaa rakennusmestareilla ja 550—700 markkaa päällysmiehillä sekä vuoden lopulla 950—1,100 ja 800—950 markkaa vastaavissa tapauksissa.

Kaupungin katuosain ja yleisten paikkain korjauksia suoritettiin vuoden varrella huomioon ottamalla maistraatin katselmusmiesten katselmustilaisuuksissa tekemät muistutukset. Paraslaatuksilla noppakivillä laskettiin 370 m², toislaatuksilla 1,230 m² ja ketokivillä 2,210 m² katua; 138 m² jalkakäytäviä päällystettiin asfaltilla ja 2,150 m² katuja vierrettiin. Sitä paitsi suoritettiin tasoitus- sekä erinäisiä pienempiä töitä.

Kadut ja yleiset paikat.

Vuoden varrella suoritettiin kaikki budjettiin merkityt ¹⁾ katu- ja yleisten paikkain uusintatyöt, lukuun ottamatta Rahapajarannan uudesti päällystämistä, joka työ aloitettiin, mutta täytyi keskeyttää, sen johdosta että rantasilta oli sotilasviranomaisten käytettävänä. Kaikki budjettiin merkityt ¹⁾ uutistykötkin suoritettiin,

¹⁾ Ks. Helsingin kaupungin tilasto V. 3. 1918 siv. 106 ja seur.

lukuun ottamatta Viidennen linjan päällystämistä ketokivillä, jota työtä ei voitu aloittaa kivien puutteessa, sekä Merisataman ja satamaradan välisen Kapteeninkadun jatkeen päällystämistä ketokivillä, joka työ ei valmistunut vuoden varrella.

Useimmat budjettiin kaduntasoitustöitä varten merkityt määrärahat oli jo vuonna 1917 myönnetty hätäaputöiden toimeenpanemiseen. Näitä töitä teetettiin tammikuulla ja niitä jatkui aluksi kapinan aikana, mutta vähitellen ne keskeytettiin, niin että kapinan päättyessä vain jokin ainoa työ oli tekeillä. Rakennuskonttorin jälleen ryhdyttyä toimimaan keskeytettiin kaikki tasoitustyöt, ja työkalut ja tarveaineet kuljetettiin kaupungin ainespihalle tai suurempiin varastopaikkoihin, joihin järjestettiin vartiointi.

Kanavat ja viemärit.

Kanavain ja viemärien kunnossapidosta oli kustannuksia 109,868: 14 markkaa. Viemäriverkkoa täydennettiin teettämällä uusia syöksy- ja tarkastuskaivoja eräisiin kadunristeyksiin. Savilan septic-tankin vedenlevitysvaunuihin asetettiin uudet pyörät, minkä ohessa näihin ostettiin varalle 16 S. K. F. tehtaan laakeria. Molemmilla lokavedenpuhdistusasemilla kulutettiin voimaa kaikkiaan 12,590 kilowattituntia, ja Helsingin kaupungin terveydellisten tutkimusten laboratorin veden laadusta säännöllisesti antamain tutkimusilmoitusten mukaan oli puhdistusteho tyydyttävä. Budjettiin merkityistä, paraikaa aukaistavina oleviin katuihin teetettävistä viemäreistä aloitettiin useimmat, mutta pääasiassa suoritettiin kanavankaivuuta ja louhintatöitä.

Tiet ja viertotiet.

Teiden ja viertoteiden korjausta toimitettiin budjetissa vahvistetun suunnitelman mukaisesti ¹⁾.

Satamat.

Niinikään käytettiin satamain korjausta ja kunnossapitoa varten budjettiin merkityt määrärahat tarkoituksiinsa, lukuun ottamatta syvyysmittauksia ja pohjatutkimuksia varten olevaa määrärahaa, jota kapinan johdosta ei käytetty. Santa- ja Busholman satamarakennustöitä jatkui tammikuulla 374-miehisellä työvoimalla. Tällöin jatkettiin syksyllä 1917 aloitettuja hätäaputöitä, jotka käsittivät kallionlouhintaa eräissä kortteleissa sekä ruoppausta kiinteään pohjaan asti ja pollarien louhintaa kallioon Laivarannan perustusta varten. Kesällä jatkettiin Laivarannan töitä täydellä voimalla. Pursirannassa teetettiin ainoastaan vähäisiä täytetöitä, minkä ohessa laiturimuurin kiviä hakattiin Utterissa. Ruoholahdenrantaan alettiin talvella rakentaa kahta arkkua ja kesällä ruopattiin koko rantasillan ala kääntösiltaan asti. Hietalahden satama ruopattiin 7.5—8 metriä syväksi. Ajomieskatu tasoitettiin, minkä ohessa Vaihde- ja

¹⁾ Ks. Helsingin kaupungin tilasto V. 3. 1918 siv. 114 ja 115.

Mittarikadun pengermät täytettiin. Työvoima oli kesällä ja syksyllä 170—200 miestä.

Yksityisten tilauksesta suoritettiin erinäisiä kiveämistöitä kaikkiaan 82,862:63 markan hinnasta.

Töitä rahasään-
nön ulkopuo-
lella.

Joulukuun 17 päivänä kaupunginvaltuusto hyväksyi 1) hallituksen ehdotuksen kaksoisraiteen teettämisestä satamaradalle Töölön tavara-aseman ja Santa- ja Busholman satama-alueen välille. Osa tätä työtä oli kuitenkin jo tammikuussa teetetty hätäaputyönä. Hätäaputyönä teetettiin 2) niinkään kaduntasoituksia sekä Fjälldalissa että Pakaassa.

Venäjänkieliset katujen nimikilvet poistettiin vuoden varrella.

Malmin—Vanhankaupungin rautatien tutkimus aloitettiin ja Sockenbackan—Ojakkalan rautatien mittaustyöt suoritettiin. Äggelbyn aseman ja kunnalliskodin välinen kapearaiteinen rata palautettiin liikennekuntoon. Sitä paitsi teetettiin erinäisiä pienempiä töitä.

Rakennuskonttorin geodeettisten töiden osaston henkilökunta käsitti kaupungingeodeetin sekä 4 mittari- ja piirustaja-apulaista.

Geodeetti-
osasto.

Kaupungingeodeetti suoritti vuoden varrella 33 tontinmittausta, 2 kivijalankatselmusta ja 61 katselmustoimitusta kaupungin maalla, useimmat rajanpaalutuksen tai muiden mittausten yhteydessä. Edelleen otti kaupungingeodeetti osaa 186 kolmivuotis- ja 20 lähäkatselmukseen, toimitti 82 tarkastuskatselmusta sekä antoi 57 eri lausuntoa ja muuta virkakirjelmää kaupungin yleisten töiden hallitukselle ja 17 kirjelmää rahatoimikamariin. Sen lisäksi annettiin 8 mittauskirjan jäljennöstä ja 37 otetta kaupungin kartoista.

Kunnalliselta kansanravintohallitukselta saamansa tehtävän johdosta kaupungingeodeetti piti huolen kesäksi vuokrattujen viljelyspalstain jakamisesta kaupungin tilusalueilla. Kaikki yksityisten hallussa olevat, vielä kartalle panemattomat Oulunkylän sekä eräät Katajanokan maa-alueet panttiin kartalle ja niiden korkeus mitattiin.

Huonerakennusosaston henkilökuntana oli kertomusvuonna 1 kaupunginarkkitehti, 1 avustava kaupunginarkkitehti, 1 ylimääräinen arkkitehti, 4 konttoriapulaista, 3 piirustajaa sekä 7 työnjohtajaa.

Huoneraken-
nusosasto.

Kertomusvuoden aikainen toiminta käsitti pääasiassa kaupungin rakennusten korjaustöitä, jotka suoritettiin likimittäin budjettiin merkityillä määrärahoilla. Kaikki budjetissa suunnitellut 3) uutistyöt niinkään teetettiin. Edellä lueteltujen lisäksi suoritettiin kaupunginvaltuuston 4) ja rahatoimikamarin erinäisten päätösten johdosta moniaita korjaus-, sisustus- y. m. töitä. Yksistään niiden

1) Ks. tätä kert. siv. 40 ja seur. — 2) S:n siv. 47 ja seur. — 3) Ks. Helsingin kaupungin tilasto V. 3. 1918 siv. 104 ja seur. — 4) S:n siv. 157 ja seur.

rakennusten korjauksista, jotka olivat kärsineet vahinkoa majoituksesta, oli kustannuksia 441,444:58 markkaa, josta määrästä suurin osa eli 424,253:96 tuli kaupungin kansakoulurakennusten osalle. Vapaussodan aikaansaamain vahinkojen korjaamisesta oli kustannuksia 111,856:39 markkaa, josta määrästä kansakoulujen osalle tuli 67,848:59 markkaa.

Huonerakennusosastolla laadittiin sitä paitsi moniaita uutisia ja muutosrakennusten y. m. piirustuksia ja ehdotuksia, joista mainittakoon Punavuorenkadun uuden kansakoulutalon pääpiirustukset, Vallilan ja Kammiokadun kansakoulutalojen muutos- ja lisärakennusten vaihtopuoliset ehdotukset, työväenopistotalon luonnospiirustukset, Nickbyn mielisairaalan muutos- ja lisärakennusten piirustukset, arkistopiirustukset y. m.

Kaupunginase-
makaava-
osasto.

Vuonna 1918 väheni kaupungin asemakaavaosaston toiminta tuntuvasti työvoimain puutteessa, sillä sekä avustava kaupungin asemakaava-arkkitehti että ylimääräinen arkkitehti erosivat kaupungin palveluksesta eikä rakennuskonttorin onnistunut saada toisia päteviä henkilöjä heidän sijaansa. Kun piirustajahenkilökuntakin oli varsin vähälukuinen, täytyi toiminta pääasiassa keskittää juokseviin asioihin. Vuosi vuodelta lisääntyneen työn johdosta kaupunginvaltuusto kaupungin asemakaava-arkkitehdin ehdotuksesta päätti ¹⁾ osastolle perustettavaksi kaupungin asemakaavainsinöörin viran. Tätä virkaa ei kuitenkaan vuoden varrella täytetty.

Kaupunginvaltuuston antaman tehtävän johdosta laadittiin Merholman ja Lapinniemen eteläosan kaupungin asemakaava, joka käsitti noin 35 ha:n pinta-alan ja noin 6,000 m² katua. Asemakaavaa ei vahvistettu vuoden varrella, syystä että se likeltä liittyy satamakysymykseen, jota koko laajuudessaan kaupunginvaltuuston satamatoimikunta valmistele.

Paitsi tätä laadittiin Hermannin uusi järjestelysuunnitelma, II kaupunginosan korttelin n:o 95 a, III kaupunginosan korttelin n:o 51 ja IV kaupunginosan korttelin n:o 81, XIII kaupunginosan korttelin n:o 448 sekä XIV kaupunginosan korttelien n:ojen 473, 503, 510, 511 ja 517 kaupungin asemakaavan muutosehdotukset.

Vuoden varrella vahvisti senaatti XIII kaupunginosan korttelien n:ojen 402 ja 403 kaupungin asemakaavan muutoksen.

Kaupungin-
istutusten
osasto.

Rakennuskonttorin kaupungin istutusten osastolla toimivat kaupungin puutarhuri apulaisineen, 2 työnjohtajaa ja 2 työesimiestä.

Vuonna 1918 supistettiin kaupungin istutuksia ja taimistoja mahdollisimman paljon. Kesän kuluessa oli hävitys suuremmilla istutusalloilla erittäin suuri, sillä suurinta osaa nurmialoja käytet-

¹⁾ Ks. tätä kert. siv. 244.

tiin tänne sijoitetun sotaväen harjoituspaikkoina sekä sen hevosten laitumena.

Pienempiä istutuksia pidettiin kunnossa samaan tapaan kuin edellisenäkin vuonna, talvipuutarhan kasvihuoneen läntinen kylkirakennus suljettiin talvikuukausiksi ja siellä säilytetyt kasvit siirrettiin hyödytyshuoneiden halliin. Tästä muutoksesta johtui osin työhenkilökunnan supistumista ja osin polttoainekulutuksen vähene- mistä. Sitä paitsi lakkautettiin yksi päällysmiehen toimi, ja säästöä syntyi kaikkiaan 4,500 markkaa.

Kukkivia kasveja, joita aikaisemmin oli käytetty talvipuutarhan koristamiseen, myytiin jälleenmyyjille kaikkiaan 28,946: 45 mar- kasta; myydyistä hedelmistä saatiin 5,150 ja ankoista 930 markkaa.

Istutuksista ja taimistoista oli kustannuksia 293,779: 03 mark- kaa ¹⁾.

Kaupunginistutusten pinta-ala oli kaikkiaan 756,921 m².

Uusista aloista tasoitettiin valmiiksi ainoastaan muuan kaupun- ginpuutarhan tie. Muut työt olivat valmistavaa laatua.

Puhtaanapito-osastolla toimi 1 johtaja, 4 kameraalista virka- Puhtaanapito-
osasto. miestä ja 18 kaitsijaa.

Johtajan virka oli väliaikaisesti täytettynä lokakuun 1 päivään asti, jolloin insinööri Sjöholm jälleen tuli siihen ²⁾.

Vuosi 1918 oli puhtaanapitolaitokselle kohtalokas. Vuonna 1917 vallinneita lakkoja ja levottomuudentilaa jatkui tammikuun 28 päivään 1918, jolloin punainen kapina puhkesi ja punaiset otti- vat hoitoonsa konttorin toiminnan.

Osaston työ käsitti samoin kuin ennenkin katujen puhtaanapitoa ja yleistä makkien puhtaanapitoa.

Vuonna 1918 hoiti osasto kaikkien kaupungin kunnossa pidet- tävään katujen, yleisten paikkain, vier toteiden ja teiden, kirkkojen katuosuuksien, VI kaupungin huvila-alueella sijaitsevain 90 yksi- tyistalon katuosuuksien, 35 Kaivopuiston huvilaan kuuluvain katu- osain, 92 muissa osissa kaupunkia olevan yksityisen talon katu- osuuksien, satamain ja jäiden sekä 27 käymälän ja 35 yleisen makin puhtaanapidon. Sitä paitsi suoritettiin yksityisille henkilöille laskua vastaan tilapäistyötä, niinkuin lumen ajoa ja sulatusta, jään hak- kuuta y. m.

Osaston toimesta pidettiin puhtaan kaikkiaan 400,000 p. m. eli 1,652,000 m² katuja 71 pennistä m². Kasteluun käytettiin vettä 42,187 m³, ja oli siitä kustannuksia 9 penniä m² kohti. Näihin töihin käytetyt konelaitteet käsittivät 2 lakaisukonetta, 22 kasteluvaunua,

¹⁾ Kustannusten jakautumisesta eri istutusten kesken ks. Helsingin kau- pungin tilastollinen vuosikirja 1920 — ²⁾ Ks. tätä kert. siv. 252.

26 purgator-rattaat sekä 9 lumensulatuskojetta. Katujen puhtaanapito-osastolla oli toimessa keskimäärin 8 päällysmiestä ja 213 työntekijää.

Makit pidettiin puhtaina kaupungin omistamissa taloissa, kansakouluissa, kirjastoissa, kauppahalleissa ja majoitushuoneistoissa sekä 1,441 yksityisten henkilöiden tai yhtiöiden omistamassa talossa. Puhtaanapitomaksu oli kertomusvuonna keskimäärin 659 markkaa kutakin taloa kohti. Taloista noudetut jätteet kuormattiin pursiin ja proomuihin sekä lähetettiin joko välittömästi maaseudulla oleville kuluttajille tai Malmin kaatopaikalle multa sekoitettaviksi. Kaikkiaan kerättiin 51,774 m³ tähteitä, jotka käsittivät 9,000 astiaa makkilantaa, 4,140 m³ hevoslantaa, 7,230 m³ käväistyksiä, 15,800 m³ tähteitä lantasekoitukseen sekä 24,154 m³ sekalantaa. Hinta kuutiometriltä oli 10 markkaa makki- ja 4 markkaa hevoslannasta, 3 markkaa palamattomasta sekalannasta sekä 1 markka käväistyksistä. Makkien puhtaanapidossa toimi keskimäärin 7 päällysmiestä ja 148 työntekijää.

Makkien puhtaanapidosta oli tuloja 1,160,830: 35 markkaa, josta määrästä 150,714: 05 markkaa saatiin myydystä lannasta. Yksityisten katuosuuksien puhtaanapidosta oli tuloja 225,285: 59 markkaa.

Kamreeri-
osasto.

Kamreeriosastolla toimi 1918 vuoden alussa 1 kamreeri ynnä 5 apulaista, mutta jo tammikuussa täytyi konttoriin asettaa ylimääräistä palveluskuntaa 8 henkilöä työlisoja tarkastamaan. Häätäputöiden käyntiinpanon johdosta oli nimittäin työvoima lisääntynyt noin 7,000 mieheen, minkätähden palkat maksettiin kolmasti viikossa, noin 2,400 miehelle kunakin kertana. Kapinan kukistamisen jälkeen oli kamreeriosastolla jäljellä kamreeri ynnä 6 apulaista, joiden lukumäärä kuitenkin kesän kuluessa väheni viiteen. Osaston työtä rasitti kapinan päätyttyä punaisten tilaamista tavaroista saapuvien laskujen paljous. Ennen laskun hyväksymistä täytyi kussakin eri tapauksessa hankkia selvitys siitä, olivatko laskuun merkityt tavarat todella tulleet kaupungin hyväksi. Tältä ajalta on rakennuskonttorissa vielä muutama sata maksamatonta laskua.

Kaupungin
metsäin hoito.

Apuharvennusta toimitettiin vuoden varrella Meilansin, Greijuksen ja Gumtähden metsäalueilla, jolloin etusijassa lehtipuita ja pensaita poistettiin kasvavasta, osin istutetusta havumetsästä. Niinikään poistettiin kaikkialta metsäpalon edellisenä vuonna vioittamat ja sittemmin kuivuneet puut. Meilansin vastaisilta katualoilta niinikään poistettiin kaikki puut. Tällöin saatiin kaikkiaan 53,5 metristä syltä halkoja, 58 pituusmetriä rakennuspuuita ja 42 kallionlouhinnassa käytettävää peitehirttä. Näistä hävisivät kapinan aikana kaikki

hirret ja 22 metristä syltä halkoja, yhteensä 1,531:80 markan arvosta; loput kuljetettiin sittemmin metsänvartijain asuntoihin.

Metsäpaloa tai oikeastaan sen alkua esiintyi ainoastaan kerran, nimittäin toukokuun 26 päivänä Meilansin metsässä. Vahinko oli vähäpätöinen.

Vahingontekoa harjoitettiin n. s. punaisena aikana miltei kaikkialla; suurinta vahinkoa kuitenkin tehtiin Meilansin metsässä 30-vuotiaille pichta-kuusille, joiden oksat karsittiin, luultavasti myytäviksi kaupungin toreilla. Rungot oli jätetty jäljelle ja niistä hakattiin sittemmin 13 m³ halkoja metsänvartijan asunnossa käytettäviksi. Vuoden lopulla asetettiin 18 henkilöä syytteeseen joulukuusien y. m. anastuksesta, mutta jutut lykkääntyivät seuraavaan vuoteen.

Kaupungin metsiä vartioimaan asetettiin ennen joulunpyhiä ylimääräistä miehistöä, joka oli liikkeellä öiseenkin aikaan estääkseen edellisinä vuosina lisääntynttä joulukuusien kaatoa.

Metsänhoidosta johtuneet työkustannukset jakautuivat seuraavasti:

Metsänkaato, apuharvennus ja kuljetus	Smk 4,241: 90
Metsäpalon sammutus	„ 13: 50
Ylimääräinen vartiointi.....	„ 1,170: 16
	<u>Yhteensä Smk 5,425: 56</u>

Saadun puutavaran (poisviety ja hävinnyt lukuun otettuna) arvo oli 3,421: 80 markkaa, joten siis tappio vuonna 1918 oli 2,003: 76 markkaa.